

BYLO NEBYLO â€ 12

Stá™eda, 06 Á°nor 2013

Švédský stá™l vybraných událostí, jak šly dá™jinami. Dnešní menu: veselá mysl, pá™l zdraví; leá™ má krátké nohy; myš jest malé zvíá™e, pá™ec nevá™í jedné díá™e; piješli vodu, myslí na pramen; chytrému napová™z, hloupého trkni; kdyá™ ptá™ka lapají, pá™kná™ mu zpívají; ná™kdo má rád vdolky, jiný holky; není všechno zla; co se tá™pytí; nechval dne pá™ed veá™erem; tá™á™ko na cvíá™išti, lehkou na bojišti; komu se nelení, tomu se ze

1.2.1901 – narodil se Rhett Butler, známý téá™ jako Clark Gable, americký herec :-). Všechno zlé je k ná™á™er dobré. Kdyá™ noviná™ka Margaret Mitchellová po automobilové nehodá™ dlouho leá™ela se zraná™ným kotníkem, poradil jí maná™el, aby místo vá™ného á™ení knih zkusila ná™jakou napsat. A tak se do toho pustila. Psala o tom, co znala: o americké Jihu. „Slychala jsem o bojích o zraná™ných a o primitivních zpá™sobech jejich léá™ení. O tom, jak dá™y chodily ošetá™ovat zraná™né do nemocnice, jak smrdí gangréna, co slouá™ilo jako náhraá™ka za léky, jídlo a šatstvo, kdyá™ blokáda odá™ízla dovoz veškerých zásob. Slyšela jsem, jak vypálili a vyplenili Atlantu. …Vá™dá™la jsem o válce všechno. Jediné, co jsem nevá™dá™la, bylo, á™e Jih válku prohrá™ldquo;, napsala ve svých vzpomínkách. A tak se zrodil pá™íbá™h á™ivelné Scarlett O'Harové, á™eny moá™ná ne zrovna charakterní, ale která nefá™uká prostá™ á™ije. „Pokud má má™ román ná™jaké téma, je to pá™eá™ití. Co dá™lá ná™které lidi schopnými zdolat katastrofy jiné, zjevná™ stejná™ schopné, silné a stateá™né se jim poddat? Dá™je se to pá™i kaá™dém pozdviá™ení. Ná™kteá™í lidé pá™e. Jaké schopnosti jsou v tá™ch, kdo si svou cestu probíjí triumfálná™, a chybí tá™m, kdo jdou ke dnu…? Já jen vím, á™e ti, kdo pá™eá™íjí, á™íkají té schopnosti dá™vtip. Tak jsem napsala o lidech, kteá™í mají dá™vtip, a o lidech, kteá™í jej nemají.“ Mitchellová o své knize) Filmová práva na Jih proti severu zakoupil producent David O. Selznick uá™ v dobá™, kdy román vyšel, za 50 000 dolará™. 2.2. 1936 – byl v kriminalistice poprvé pouá™it detektor Iá™i, pá™ístroj, kterým zaznamenává fyziologické zmá™ny (tlak, puls, dýchání, odpor ká™á™e…) vystresovaného organismu :-). Odhalit pravdu a leá™ je snem kaá™dého vyšetá™ovatele i soudce. Napá™íklad ve staré á™iná™ k tomu úá™elu pouá™ivali rýá™i. v puse bá™hem soudu, pokud na konci byla rýá™e suchá, byl sledán vinným. Proá™? Protoá™e mu hrá™ zou vyschlo v ústech. 2.2. 1829 – narodil se Alfred Brehm, ná™mecký zoolog, jehoá™ desetidílná kniha Brehmá™ v á™ivot zvíá™at se celosvá™tovým bestsellerem mezi pá™írodová™dnými atlasy. Alfred Brehm byl bystrý pozorovatel a také umá™l o zvíá™atech hepsát.

Tak napá™íklad o koá™ce domácí napsal: „Matá™ina láska k mláá™atá™m jest velkolepá. V dobá™ kojení odchází od nich jenom tehdy, potá™ebuje-li potravu pro sebe a pro ná™. Pá™íblíá™í-li se ke kojící koá™ce cizí pes nebo jiná koá™ka, vrhá se na nejvá™tší zuá™ivost a nerada dovolí i svému pá™u, aby se dotýkal jejich ná™á™ných mláá™at. Naproti tomu projevuje v t dobá™ veliký soucit s ostatními zvíá™aty, jená™ jí slouá™í ke cti. Známe mnoho pá™ípadá™, á™e kojící koá™ky odkojily a vypsíky, lišky, králíá™ky, zajíá™ky, veverky, krysy, ba dokonce i myši, sám jsem uá™ jako hoch á™inil takové pokusy se svou koá™kou. Kdyá™ má™la poprvé koá™ata, pá™inesl jsem jí slepé veverá™í mládá™, které zbylo samojediné z celé hnízda. Koá™ka pá™íjala velmi ná™á™ná cizí díá™ mezi svoje vlastní, á™ivila je a zahá™ívala co nejlépe a chovala se k ná™m poá™átku s mateá™skou oddaností…“ 2.2. 1971 – v Rámsaru v Íránu byla uzavá™ena úmluva o moká™adech. Zavazuje á™lenské země vyhlásit na svém území alespoá™ jeden moká™ad, který lze zaá™adit do mezinárodním seznamu moká™adá™ a také mu vá™novat dostateá™nou míru ochrany. 2. února se tak stal Svá™tovým dnem moká™adá™. U nás jich máme vyhlášeno zatím 12. 2.2. 1907 – zemá™el Dmitrij Ivanoviá™ Mendá™lejev, ruský chemik, profesor petrohradské univerzity, vizioná™ a tvá™ce periodické tabulky prvká™. V poloviná™ 19. století bylo známo na 62 chemických prvká™, ale byly tak ná™jak nasycené na jedné hromadá™.

Pak si jednou pan profesor po obá™dá™ zdá™íml a ve snu se mu rozsvítilo: chemické a fyzikální vlastnosti prvká™ závisí na jejich atomových hmotnostech! Mendá™lejev nejen, á™e uspoá™ádal uá™ známé prvky podle jejich atomové hmotnosti do pá™ehledné tabulky, ale pá™edpová™dá™l i existenci prvká™ dosud neobjevených a popsal, jaké vlastnosti budou mít. Objevy gallia, scandia, germania a dalších prvká™ jeho pá™edpová™á™ potvrdily. Jeho jménem je nazván kráter na Měsíci, minerál mendelevit a 101. prvek mendelevium. A jak uá™ to v dobách, kdy se informace nešiá™ily rychlostí myšlenky, bývalo, nezávisle na ná™m uspoá™ádal prvky stejným zpá™sobem ná™mecký chemik Julius Lothar von Meyer. V souá™asně dobá™ je známo 118 prvká™, z nichá™ 94 se pá™írozená™ vyskytuje na Zemi, zbylé byly pá™ípraveny pouze uměle. Místo v periodické soustavá™ neurá™uje atomová hmotnost, jak se oba pá™ové domnívali, ale poá™et protoná™ v jádru. Periodická soustava prvká™ slouá™í ná™kterým dokonce jako inspirace ke sloá™ení hudby. V roce 1959 napsal Ameriá™ar Tom Lehrer píseá™ „The Elements“, která obsahuje názvy všech 102 prvká™, které byly do té doby objevené. 3.2. 1809 – narodil se Felix Mendelssohn-Bartholdy, ná™mecký hudební skladatel. Bylo mu 16 let, kdyá™ sloá™il pá™edehru k Shakespearová™ komedii Sen noci svatojánské. Za dalších 16 let pak na á™ádost pruského krále Friedricha Wilhelma IV. zkomponoval celou hru, vá™etná™ slavného Svatebního pochodu. Moá™ná je Svatební pochod tak krásný, á™e pá™i ná™m Felix myslel na svou jen o málo starší sestru Fanny, kterou velmi miloval. 4.2. 1808 – narodil se Josef Kajetán Tyl, á™eský dramatik a spisovatel. Jeho otec byl vyslouá™ilý vojenský muzikant a do Kutné Hory se zatoulal se zbytkem regimentu. Zamiloval se do dcery bohaté krupaá™ky Králíkové, ta však lásce nepá™ála a tá™hotnou dceru vyhnala z domu. Vnouá™ka Josifka nicméná™ milovala a podporovala ho na studiích. Komediantské geny ale nakonec zvíá™ily a Josef Kajetán dal v ale studiím a utekl k divadlu. U koá™ovné divadelní společnosti potkal hereá™ku Magdalenu Forchheimovou a zamiloval se do ní. Do á™ená™ní nebyl ale nijak hrr, svatba se odkládala deset let. A kdyá™ si ji nakonec tedy vzal, vzápá™í se zamiloval do její o jednadvacet let mladší sestry Anny. A tak si spolu pá™kná™ á™íli v maná™elském trojúhelníku v jedné domácnosti a starší paní Tylová dá™lala hodnou tetiá™ku svým sedmi neteá™ím a synovcá™m. 4.2.1682 – narodil se Johann Friedrich Böttger, ná™mecký lékárník pochybné pová™sti a alchymista, co místo zlata vyrobil porcelán. Králá™m je vá™á™dy tá™eba financí, i doslechl se pruský král Friedrich I. o zázraá™né Böttegerová™ schopnosti pá™emá™nit olovo ve zlato a chtá™l milého lékárníka angaá™ovat. Alchymista, aby se nepá™iš

to, že zlato umí vyrobit akorát hubou, uprchl do Saska. Ale i saskému kurfiřtovi a polskému králi Augustovi Silnému by se trochu toho žlutého kovu hodilo. Tak mu nechal v Drážďanech zříditi alchymistickou dílnu a tam se Böttger, bedlivě sledovaný na každém kroku, tři roky usilovně snažil vyrobit zlato. Marně.

Kat si už splétal konopný provaz, když tu si Böttgera si vyžádal hrabě z Tchirnhaus, který se pro zmařenu pokoušel vyrobit porcelán. Rovněž marně. Co se nepodařilo panu hraběti, dokázal nešťastný alchymista Tajemství výroby porcelánu, které tolik let vzrušovalo Evropu, bylo odhaleno. Pro Augusta Silného pak Böttgera v Mísecku založil a vedl první evropskou porcelánku. 5.2.62 – v Pompejích na úpatí Vesuvu se země zatřásla a město bylo více jak z poloviny zničeno. Věděli si obyvatelé a postavili město ještě krásnější a honosnější. Bláhoví! 5.2. 1840 – narodil se Hiram Stevens Maxim, americký vynálezce prvního plynového kulometu a pastičky na myši. Kvůli patentovým sporům s Edisonem o žárovku, z nichž vítězí prohrál a upadl tak do dluhů, emigroval do Británie. Na svém kontě má 271 patentů. Vymyslel mimo jiné: elektromotor, mentolový inhalátor pro léčbu astmatu, parní letadlo, kulmu na vlasy, zařízení zmírňující kývání lodí, několik druhů motorů, bezdýmý prach, pastičku na myši dvojí konstrukce. Klasičtější jednorázovou s pérem a automatickou, kdy lapená chaoticky pobíhající myš natáhne mechanismus pro lapení myši dále. Vynálezem, který ho ale proslavil nejvíce, byl kulomet. Povšete tu svoji svou chemii a elektřinu na hřebík! Jestli opravdu chcete vydělat hromady peněz, vymyslete raději něco, co umožní těmhle Evropanům, aby si podězovali krky s ještě větší efektivitou, poradil Maximovi známý ze Států, se kterým se náhodou setkal ve Vídni. A tak si Hiram Maxim vzpomněl, jak ho v dětství kopl puška po výstřelu do ramene a vymyslel zbraň, co energii vyvolanou výstřelem převede na mechanismus, který vyhodí prázdnou nábojnici, zasune do komory nový náboj a natáhne spouš. Cimrmanologové mohli klidně v Poslu z Liptákova svého smrčka vybavit místo kosou kulometem. Podle odhadů kulometná palba způsobila až 70 procent všech ztrát na bojištích první světové války. 200 tisíc výstřelů, které vypálil na stanicích, připravilo multifunkčního vynálezce o sluch. 5.2.1840 – narodil se John Boyd Dunlop, skotský veterinář a vynálezce pneumatiky.

Lékař doporučil malému Dunlopovic synkovi jízdu na kole. Otec se obával o zuby dítěte drkotajícího se na kole po nerovné vozovce a hluboké rýhy, které dítěte zanechávala v trávníku způsobovaly zase bolení zubů jemu. Proto potáhl obvody kol gumovými hadicemi, které na koncích spojil tekutou gumou a naplnil vzduchem pumpičkou na fotbalový míč. (na snímku je fakt to první kolo...) Jak prostě, milý Watsone :-)